

JR 5/91/99

KOULUTUS JA TIEDE

 MÄÄRÄYS PAIVÄMAARA 2.4.1991 OHJE NRO 2/011/91

KOHDERYHMÄT

Korkeakoulut

SISALTOALUE

Avoimen korkeakouluopetuksen järjestäminen korkeakouluissa ja koulutuksesta perittävät maksut

OTSIKKO

AVOIN KORKEAKOULUOPETUS

Määritelmä

Avoim korkeakouluopetus on koulutuksellista tasa-arvoa edistämään tarkoitettu opintojärjestelmä, joka tarjoaa aikuisväestölle koulutustaustasta riippumatta mahdollisuuden korkeakouluopintoihin. Osallistuminen avoimeen korkeakouluopetukseen voi olla väljätavoitteista sivistysharrastusta, täydennyskoulutusta tai tavoitteellista korkeakoulututkintoon tähtäävää opiskelua. Korkeakoulut toteuttavat opetuksen joko järjestämällä sen itse tai yhteistyössä aikuisoppilaitosten kanssa.

Opetustarjonta ja -muodot

Opetusministeriön tavoitteena on luoda edellytyksiä avoimen korkeakouluopetuksen ainevalikoiman voimakkaalle laajentumiselle korkeakouluissa. Nykyisin avointa korkeakouluopetusta tarjotaan pääasiassa kasvatustieteellisillä ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla.

OPETUSMINISTERIO

Meritullinkatu 10
 PL 293
 00171 Helsinki

Puhelin (90) 134171
 Telefax (90) 6121335

Tätä julkaisua voi tilata:

Opetusministeriön kirjaamosta puhelimitse (90) 13417500

Avointa korkeakouluopetusta toteutetaan:

- korkeakoulun opetussuunnitelmaan kuuluvina opintojaksoina tai opintokokonaisuuksina,
- suunniteltuina noin 60 opintoviikon laajuisina opintoina opiskelijoille, joiden tavoitteena on siirtyä opiskelemaan korkeakoulun perustutkintoa,
- avointa korkeakouluopetusta varten suunniteltuina kursseina, joilla ei ole varsinaista vastinetta perustutkinnon opintojaksoissa ja jotka on tarkoitettu esimerkiksi harrastustavoitteiseksi yleissivistykseksi tai tieteidenvälisiksi katsauksiksi ajankohtaisiin aiheisiin sekä
- ikäihmisten yliopistotoimintana, joka on avoimen korkeakouluopetuksen erityismuoto. Sen tavoitteena on tarjota ikääntyville ihmisille mahdollisuuksia yliopistolliseen opiskeluun tähtäämättä muodollisiin opintosuorituksiin.

Opetuksen toteuksessa on kasvavassa määrin otettu käyttöön aikuisille soveltuvia opetusratkaisuja. Näistä monimuoto-opetus on kehittynyt voimakkaasti ja on nousemassa opetusmuotona lähiopetuksen rinnalle.

Toimeenpanosuunnitelma

Korkeakoulu hyväksyy vuosittain avoimen korkeakouluopetuksen toimeenpanosuunnitelman, johon sisällytetään kaikki korkeakoulun itsensä tai yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa järjestämä avoin korkeakouluopetus. Toimeenpanosuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös opetusta, joka on järjestetty yhteistyössä toisen korkeakoulun kanssa sen hyväksymän opetussuunnitelman mukaisesti.

Siirtyminen koulutusohjelmaan

Tutkinnon suoritusoikeus koulutusohjelmassa myönnetään hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut avoimessa korkeakouluopetuksessa koulutusohjelman opintoja, jotka vastaavat vähintään 1/3 koulutusohjelman laajuudesta. Siirtyminen koulutusohjelmaan tapahtuu pääsääntöisesti ilman valintamenettelyä.

Yhteistyö opetuksen järjestämisessä

Korkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksen tehtävänä on koordinoida avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa. Täydennyskoulutuskeskus vastaa myös avoimen korkeakouluopetuksen oppimateriaalien, neuvonta-, ohjaus- ja tiedotuspalvelujen sekä monimuoto-opetuksen kehittämisestä.

Kun korkeakoulu järjestää avointa korkeakouluopetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa, yhteistyöstä tehdään sopimus.

Rekisteröinti ja todistukset

Korkeakoulu rekisteröi kaikki toimeenpanosuunnitelmaansa sisältyvän avoimen korkeakouluopetuksen opiskelijat ja opintosuoritukset.

Todistuksen antaminen korkeakouluopinnoista on korkeakoulun tehtävä. Yhteistyöoppilaitos mainitaan todistuksessa osapuolten välisessä sopimuksessa määritellyllä tavalla.

Maksuperusteet

Tausta

Eduskunnan todettua vastauksessaan hallituksen esitykseen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1986, että avoimen korkeakouluopetuksen menot suoritetaan edelleen muista kuin maksullisen palvelutoiminnan määrärahoista, on avoin korkeakouluopetus toteutettu korkeakoulujen viranomais-toimintana.

Avoimen korkeakouluopetuksen toteuttamisesta aiheutuu korkeakouluille opetuksen antamisesta aiheutuvien kustannusten lisäksi erilaisia, opetuksen järjestämiseen liittyvistä palveluista syntyviä kustannuksia. Tällaisia palveluita ovat opintoneuvonnan, -ohjauksen ja tiedotuksen järjestäminen, oppi- ja opetuksen tukimateriaalien tuottaminen, rekisteröinnistä, tilastoinnista ja kuulusteluista huolehtiminen sekä erityisesti opetuksen toteuttaminen monimuoto- ja etäopetuksena.

Muut avointa korkeakouluopetusta toteuttavat aikuiskoulutusorganisaatiot kuten kesäyliopistot, kansalais- ja työväenopistot ja kansanopistot perivät opiskelijoiltaan avoimesta korkeakouluopetuksesta maksuja samoin kuin muustakin antamastaan opetuksesta.

Eräät korkeakoulut ovat perineet edellä mainittujen kustannusten peittämiseksi materiaalmaksuja opetukseen osallistuvilta tai yhteistyösopimuksessa sovittuja opiskelija- tai opintokokonaisuuskohtaisia maksuja toteuttaessaan opetusta aikuisoppilaitosten kanssa.

Avoimen korkeakouluopetuksen maksujen perimisen selkiyttämiseksi valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvion momentin 29.10.28 Maksullinen palvelutoiminta momenttiperustelujen päätösosaan on lisätty seuraava lausuma:

"Korkeakoulujen toteuttama avoin korkeakouluopetus järjestetään opetuksen osalta viranomaistoimintana. Korkeakoulut voivat kuitenkin periä monimuoto-opetuksesta aiheutuvista järjestelyistä sekä oppimateriaali-, neuvonta-, ohjaus-, tiedotus- ja kuulustelupalveluista koulutukseen osallistuvilta korvauksen korkeakouluilta tilaamista tutkimuksista ja muista palvelutehtävistä perittävistä maksuista annetun asetuksen (997/82) mukaisesti".

Maksuasetus ja avoin korkeakouluopetus

Koska maksu avoimen korkeakouluopetuksen opiskelijoilta peritään korkeakoulujen maksullisen palvelutoiminnan periaatteiden mukaisesti, maksu ei ole kiinteä vaan muodostuu tuotetuista palveluista aiheutuvista kustannuksista. Korkeakoulujen maksuasetuksen (997/82) 6 a §:n mukaan on mahdollista erittäin painavista koulutuspoliittisista syistä periä maksu vähintään erilliskustannusten suuruusena; avoimen korkeakouluopetuksen toteuttamisessa tällaiset syyt ovat olemassa. Koska avoimen korkeakouluopetuksen maksujen periminen ei edellä mainituista syistä tuota ylijäämää, ei niistä myöskään synny kiinteistö-kustannuksia vähennettäväksi.

Opetusministeriön tavoitteena avoimen korkeakouluopetuksen maksujen perimisen selkiyttämässä on lisätä opinto-ohjauksen, -neuvonnan ja monimuoto-opetuksen resursseja korkeakouluissa ja näin parantaa avoimen korkeakouluopetuksen edellytyksiä toimia koulutuksellista tasa-arvoa edistävänä opintojärjestelmänä. Edellä mainittu tulo- ja menoarvion lausuma tekee mahdolliseksi periä maksuja myös korkeakoulujen itse järjestämässä avoimessa korkeakouluopetuksessa. Toteuttaessaan avointa korkeakouluopetusta yhteistyössä aikuisoppilaitosten kanssa korkeakoulut ovat voineet aikaisemminkin periä maksuja yhteistyökumppaneiltaan maksullisen palvelutoiminnan periaatteiden mukaisesti. Lausuma selkiyttää ja vahvistaa myös tätä käytäntöä.

Avoimen korkeakouluopetuksen toteutustapa ja yhteistyöjärjestelmä vaihtelee korkeakouluittain. Opetusministeriö ei anna valtakunnallisia ohjeita siitä tuleeko maksun perusteena olla opiskeluoikeus, opiskeluaika tai opintojen laajuus. Korkeakouluilla on itsenäinen tulosvastuu maksullisessa palvelutoiminnassa. Maksun suuruudesta ei myöskään tulla antamaan markkamääräisiä valtakunnallisia suosituksia. Opetusministeriö korostaa kuitenkin opiskelijoilta perittävien maksujen kohtuullisuuden, pysyvyyden ja vertailukelpoisuuden tärkeyttä.

Maksujen perimisen periaatteet

1. Avoin korkeakouluopetus on viranomaistoimintaa opetuksen osalta samalla tavalla kuin korkeakoulujen perusopetus. Korkeakoulun itse järjestämä opetus toteutetaan tuntiovetusmäärärahoihin tai opetusvelvollisuuteen kuuluvana.
2. Koska avoin korkeakouluopetus kohdistetaan ensisijaisesti pohjakoulutukseltaan ja opiskeluvälmiuksiltaan heterogeeniselle joukolle, opiskelun sujuminen edellyttää runsaasti tiedotusta, neuvontaa ja ohjausta sekä muita opintohallinnollisia palveluita. Näistä palveluista peritään korvaus opiskelijoilta.
3. Monimuoto- ja etäopetuksen toteuttamisesta aiheutuu erityisesti suunnittelu- ja materiaalikustannuksia, joi-

hin on mahdotonta saada kaikki kustannukset kattavaa, pysyvää valtion rahoitusta. Siksi niistä peritään hankekohdaiset maksut. Opiskelijoiden matkakustannukset ovat puolestaan monimuoto-opiskelussa selvästi pienemmät kuin osallistuttaessa lähiopetukseen.

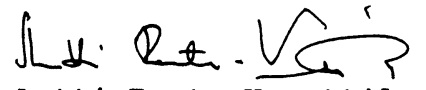
4. Kun avointa korkeakouluopetusta järjestää korkeakoulun kanssa yhteistyössä ulkopuolinen koulutusorganisaatio (muun muassa kesäyliopistot, kansanopistot, kansalais- ja työväenopistot), sopivat osapuolet opetuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta keskenään. Kustannusten korvaaminen perustuu yhteistyösopuolten panokseen opetuksen toteuttamisessa. Korkeakoulut noudattavat tässäkin kustannusten perimisessä maksuasetuksen säännöksiä.

5. Jos korkeakoulu järjestää opintokokonaisuuden tai opintojakson opetuksen ulkopuolisen tilaajan pyynnöstä tilaajan rajaamalle kohderyhmälle, sovelletaan korkeakoulujen maksuasetusta samalla tavalla kuin ammatillisessa täydennyskoulutuksessa.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Markku Linna

Apulaisosastopäällikkö,
korkeakouluneuvos

Antti Ranta-Knuutti